

MAGASINET

KARLSTADS UNIVERSITET NR 3/2013

Ny lärare får mentorstöd

SID 9-11

Rektorer på skolbänken

SID 14-15

Möt Årets alumner

SID 20-22

” Den här studieformen
funkar jättebra för mig.

TEMA
LÄRAR-
UTBILD-
NING

BLIR LÄRARE PÅ DISTANS

Kenneth Johansson har universitetet hemma i datorn. Det är här han följer föreläsningar, diskuterar med andra studenter och gör sina uppgifter. – Den här studieformen funkar jättebra för mig, säger han.

Och han är inte ensam. Av lärarutbildningens cirka 2 000 studenter läser bortåt 700 på distans. Många läser också en blandform.

SID 12-13

LEDARE

KENNETH NORDGREN

DEKAN LÄRARUTBILDNINGSNÄMNDEN

Tillsammans skapar vi lärarutbildning

Att bygga en lärarutbildning är definitivt inte enbart en akademisk fråga. Idémässigt skulle den strax försvinna i det blå som en vilsen ballong om inte skola och förskola vore aktiva parter. Fast lika vilsen vore den utan vetenskaplig underbyggnad. Det är i förmågan att förena dessa världar som lärarens och förskollärarens professionalitet ligger.

Den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU, eller praktik i dagligt tal) är en grundbult i en lärarutbildning och den del som uppskattas mest av studenterna. Illa vore det ju annars – här är närbkontakten med yrket. För att VFU-tiden ska vara så lärorik som möjligt behöver studenterna få brottas med mötet mellan teori och praktik i en skolmiljö som inte är tillrättalagd. Vi har ett ömsesidigt ansvar: Skolledningen att ge de lokala lärarutbildarna förutsättningar att handleda studenterna. Vi på universitetet att förbereda inför, och arbeta med resultatet efter VFU:n tillsammans med skolorna och studenterna.

Det är en glädje att bygga en lärarutbildning i en skolregion som ser värdet av en framgångsrik lärarutbildning. Vi är en av de största utbildningarna i landet och rekryterar nationellt. Vi samarbetar med ett hundratal kommuner över hela Sverige. Men det regionala samarbetet är ändå vår ryggrad. Tillsammans med Regionalt utvecklingscentrum (RUC) och skolchefgruppen inom Region Värmland utvecklar vi tjänster för kunniga lärare och förskollärare som är intresserade av att arbeta både i verksamheten och på universitet. Vi har ett antal VFU-

didaktiker som på detta sätt förstärker ämnesdidaktiken och aktualiteten i kopplingen mellan skola/förskola och universitetsstudierna. Under hösten välkomnar vi ett 20-tal didaktiker från verksamheten som tillsammans med lärare på universitet ska utveckla utbildningen i ledarskap. Detta är två oerhört viktiga exempel på hur vi arbetar tillsammans med regionen för att hela tiden vidareutveckla lärarutbildningen som en akademisk professionsutbildning.

Man kan fundera på varför Sveriges fjärde-femte största lärarutbildningsort ligger just i Karlstad. En viktig pusselbit är de lärcentra som vi samverkar med inom förskolläro- och grundläroprogrammen. De bildar ett omfattande nätverk som stödjer alla de studenter, nu cirka hälften av alla våra studenter, som valt att läsa på distans. Vi rekryterar bra på de orter där vi har lärcentra, vilket talar för att vi tillsammans gör ett bra arbete som lockar nya studenter.

Sammantaget är det ändå för få som väljer läraryrket. Så ser det ut över hela landet och det finns många förklaringar. I Magasinet diskuterar vi frågan närmare. Läraryrket är som vi alltid framhåller, oändligt viktigt för ett samhälle: det är ett omväxlande, spännande och utmanande yrke – men det kan också vara slitsamt, stressigt och otacksamt. Den viktigaste rekryteringsgrunden till yrket är att eleverna möter en yrkeskår som är stolta och entusiastiska över sitt yrke. Vi måste få till stånd en öppen diskussion nationellt, och lokalt, om hur vi skapar arbetsvillkor för lärare och förskollärare att göra ett bra jobb.

MAGASINET
KARLSTADS
UNIVERSITET

Redaktör och ansvarig utgivare:

Christina Celsing
054-700 10 74
magasinet@kau.se

Redaktion:

Kommunikation och externa relationer,
Karlstads universitet

Layout och tryck:

Universitetstryckeriet

Upplaga: 8 000

Utkommer med fyra
nummer per år

Adress:

Kommunikation och externa relationer
Karlstads universitet
651 88 KARLSTAD
magasinet@kau.se

Alumnifrågor:

Ingrid Hansson,
Grants and Innovation Office,
tfn 054-700 10 31, ingrid.hansson@kau.se

Material:

Citera gärna, men ange källan:
Magasinet, Karlstads universitet.
Kopiering av Magasinets artiklar får inte
göras utan tillstånd från redaktionen. Vi
ansvarar inte för insänt material som vi
inte har beställt.

Åsikter i krönikan är
skribentens egna. De behöver
inte sammanfalla med Karlstads
universitets syn eller policy.

Foto första sidan:

Linn Malmén

Foto sista sidan:

Johanna Hanno, Lärarförbundet

ISSN 2000-7647

Innehåll

4 Clear River Racing tävlade på Silverstone.

Ny forskning om övervakning på nätet.

5 Kalender

6 Nyheter i korthet

7-8 Forskarutbildade lärare delar med sig av nya kunskaper

9-11 Nya lärare får stöd av mentor första läraryret. Möt Fredrik Nordh och Ulla Sundblad på Djurgårdsskolan i Kristinehamn.

12-13 Lärarutbildning på distans. Läs mer om Kenneth Johansson som studerar på distans.

14-15 Även rektorer behöver ibland sätta sig på skolbänken.

En av dem är Engelska skolans rektor i Karlstad, Jan Dahlin.

16-17 Många vill bli förskollärare. Få vill bli lärare i naturvetenskapliga ämnen på högskolan. Varför ser det ut så här?

18-19 Plus 107 procent. Så mycket ökade antalet studenter på tekniska och naturvetenskapliga utbildningar på Karlstads universitet mellan 2006 och 2012. En siffra som väcker beundran runt om i landet.

20-22 De är Årets alumnier. Läs mer om Johanna Stål och Hans Ek.

23 Universitetets hedersdoktorer 2013 presenteras.

24 Krönikör: Eva-Lis Sirén, ordförande för Lärarförbundet.

MÅLARMUSSLANS ÅTERKOMST

För första gången har forskare lyckats föda upp och utplantera målarmusslor i naturen. Nu gör 2 000 tjockskaliga målarmusslor sin återkomst i Fyleån i södra Skåne. Målarmusslan som är Europas mest hotade musselart utgör en viktig indikator på vattenkvalitet och dess återkomst visar på möjligheterna till biologisk mångfald.

– Vårt forskningsprojekt har löst mysteriet med målarmusslans

livscykel och identifierat vilka värd fiskar musslan parasiterar på under sitt larvstadium, säger Lea Scheider, doktorand i biologi vid Karlstads universitet. Vi har även utvecklat en tillförlitlig metodik som gör det möjligt att odla fram musslan för framtida utsättningar i fler vattenområden där den har försvunnit.

Projektet är ett samarbete mellan Länsstyrelserna i Skåne, Jönköping, Blekinge, Östergötland och Södermanland, Havs- och

vattenmyndigheten samt Karlstads universitet.

Text: Carina Olsson

CLEARRIVERACING.SE

Hedersam 18:e plats för Clear River Racing

Över 90 team från stora delar av världen hade tagit sig till Silverstone Circuit för att tävla med sina racingbilar, som de själva både konstruerat och byggt, i 2013 års Formula Studenttävling. Team Clear River Racing från Karlstads universitet var ett av dem.

Team Clear River Racing, CRR, var först att få sin racingbil godkänd vid besiktningen och gick därmed vidare i tävlingen. Bilen visade sig ha mycket goda köregenskaper vilket resulterade i en 7:e placering under sprintloppen och en 13:e placering i både acceleration och skid pad (en bana formad som en åtta).

När det blev dags för enduranceloppet var det över 40 grader varmt och det förväntade engelska regnet var

som bortblåst. På grund av värmen tog sig endast 16 av 90 bilar genom loppet, tyvärr var inte CRR en av dem.

– Trots den sista tävlingsdelen klarade sig Clear River Racings team bra igenom övriga tävlingsmoment vilket resulterade i en 18:e plats, något vi är mycket glada över, säger biträdande projektledare Sofia Andersson.

Text: Susanne Sävenfalk / Foto: Clear River Racing

SVENSKAR ACCEPTERAR ÖVERVAKNING PÅ NÄTET

I dagens digitala värld är det lätt för både myndigheter och företag att skaffa sig information om privatpersoner. Men vad tycker folk om det? En studie visar att svenskar överlag har stort förtroende för de aktörer som samlar information om dem.

André Jansson, professor i medie- och kommunikationsvetenskap vid Karlstads universitet och Miyase Christensen tidigare på Karlstads universitet men nu på Stockholms universitet, har i projektet "Trygga rum: Medier, konsumtion och social

övervakning" genomfört både kvalitativa intervjuer och surveyundersökningar för att studera svenskarnas attityder till övervakning.

– Det finns flera intressanta resultat i studien. Inte minst att folk är så accepterande till övervakning och registrering, säger André Jansson. Graden av förtroende varierar mellan olika samhällssektorer. Lärare verkar exempelvis vara måna om att begränsa de risker som unga utsätter sig för på nätet via sociala medier. Intressant nog så verkar dessutom många ha förtroende för myndigheter och företag, men däremot vara osäkra

på om andra privatpersoner kan hantera övervakningen och det är därför som sociala medier uppfattas som ett potentiellt problem.

De flesta som intervjuats i projektet är väldigt accepterande till den allt mer utbredda övervakningen. Det finns flera förklaringar till detta, menar forskarna. Inte minst att många inte orkar många bry sig – övervakningen är så stor och okontrollerbar att det blir övermäktigt. Andra ser visserligen en del problem med den ökade övervakningen, men menar att fördelarna överväger.

1001 Inventions - Discover the Muslim Heritage in Our World

Utställningen pågår fram till 19 januari 2014 på Värmlands Museum. varmlandsmuseum.se

10 & 12
OKT

Musikhögskolan Ingesund och Wermlands Opera samarbetar med Guiseppe Verdis verk Requiem. Konsert 10 oktober på Karlstad CCC och 12 oktober i Brunskogs kyrka. Johannes Gustavsson dirigerar och Peter Boman är en av solisterna. Musikhögskolans Symfoniorkester och kör deltar. wermlandopera.com/evenemang/requiem

17
OKT

Handelshögskolans dag är ett tillfälle för studenter och yrkesverksamma att träffas. Gäst: Thomas Bodström, advokat, författare och tidigare justitieminister. 13.00 – 17.00 Plats: Aula Magna, Karlstads universitet

23-25
OKT

Installationsföreläsningar på Karlstads universitet. Läs mer på kau.se

BARNENS UNIVERSITET 2013

Barn mellan 8 och 12 år är välkomna att möta våra forskare under sex måndagar i oktober och november, klockan 16.00 - 16.45.

14
OKT

Bli inte lurad!
Erik Wästlund, lektor i psykologi, och Tobias Otterbring, doktorand i psykologi

21
OKT

Vatten – livsviktigt och livsfarligt!
Gunilla Carlsson, universitetslektor i fysikalisk kemi

04
OKT

En jättestor, liten värld.
Anders Gåård, docent i materialvetenskap

11
NOV

Fångande berättelser
Monica Furu, universitetsadjunkt i konst- och bildgestaltning, och Anna Forssberg Malm, universitetslektor i litteraturvetenskap

18
NOV

Vi reser ut i rymden
Claes Ugglå, professor i fysik, och Susanne Walan, projektledare Kunskaapsgatan

25
OKT

Akademisk högtid - ceremoni, Aula Magna 16.00.

25
OKT

Öppet samtal med hedersdoktorerna
Per Eiritz, Katie Eriksson och Olav Thon. Kl 10.00-11.30 i Solasalen på KCCC. Tema "Över gränsen går jag".

30
OKT

Pianokonsert: Henrik Måwe
19.00 Kammarmusiksalen, Musikhögskolan Ingesund

07
NOV

Hälsoforum, aktuell hälsoforskning presenteras på Karlstads universitet

07
NOV

Jazzkonsert: Moz Trio, Zoe Rahman - piano, Martina Almgren - trummar, Owe Almgren, bas. 19.00 Rackstad museet

11-15
NOV

Karriärveckan
Studenter möter representanter från näringsliv, offentlig sektor och andra arbetsplatser

17
NOV

Ingesunds Blåsorkester och mindre ensembler
Dir Berit Palmquist & Kjell Erik Paulsrud 18.00 Trefaldighetskyrkan, Arvika

27
NOV

Folkmusikernas höstkonsert
19.00 Kammarmusiksalen, Musikhögskolan Ingesund

29
NOV

Ingesunds Stråkorkester
Dir Magnus Ericsson. 19.00 Kammarmusiksalen, Musikhögskolan Ingesund

07
DEC

Musikhögskolan Ingesunds Julkonsert
16.00 Sporthallen, Arvika

13
DEC

Eldkonst: eldskulpturer, dans och musik
Studenter vid Karlstads universitet genomför projektet Eldkonst i samarbete med Karlstads kommun och Värmlands Museum

Inspiration till årets tema har hämtats från utställningen 1001 Inventions - Discover the Muslim Heritage in Our World. Fritt inträde. Alla hälsas varmt välkomna. 19.45 – 22.00. Plats: Sandgrundsparken vid Värmlands Museum i Karlstad

Nyheter i korthet

BIOLOGIPROGRAMMET FÅR HÖGSTA BETYG

Kandidatprogrammet i biologi vid Karlstads universitet får omdömet mycket hög kvalitet av Universitetskanslersämbetet. Kandidatutbildningen i fysik vid Karlstads universitet fick omdömet hög kvalitet.

– Det här känns jätteroligt. Vi har jobbat väldigt mycket med programmen under flera år för att få en kvalitativt bra struktur. Vi vet genom utvärderingar att studenterna tycker det är bra och därför är det extra kul att UK-ämbetet tycker samma sak, säger programledaren Johanne-Sophie Selmer.

DE VILL BLI KEMILÄRARE

Det har skrivits en del i medierna om att det saknas lärare i biologi och kemi i skolan och att det är få sökande i hela Sverige till lärarutbildningen i ämnena.

– I den korta lärarutbildningen, KPU, har vi antagit 14 studenter i biologi och 13 studenter i kemi! Dessa ämnen är prioriterade hos oss, tillsammans med andra naturvetenskapliga ämnen samt matematik, berättar programledaren Birgitta Holm på Karlstads universitet.

KPU står för den kompletterande pedagogiska utbildningen och omfattar 90 högskolepoäng. Utbildningen omfattar centrala och generella lärarkompetenser, ämnesdidaktik samt verksamhetsförlagd utbildning i skolan, VFU. Den är en påbyggnadsutbildning på distans. Undervisningen bygger vidare på studenternas

tidigare ämnesstudier och eventuell yrkeserfarenhet.

Utbildningen riktar sig till den som vill vidareutbilda sig till ämneslärare inom gymnasieskolan och/eller grundskolans årskurs 7-9.

+12%

Antagningssiffrorna till program vid Karlstads universitet har aldrig varit så höga som för höstterminen. Ökningen för programstudenter med över 12 procent jämfört med föregående år är en historisk toppnotering och bland de största ökningarna i landet.

Den nya rekordsiffran är 3 306 studenter. Sedan 2008 har antalet antagna till utbildningsprogram ökat med över 1 000 studenter vid

Karlstads universitet.

Högskolor och universitet i hela landet ökar antalet antagna till program med sammanlagt knappt 4 procent jämfört med föregående år. Karlstads universitets ökning med över 12 procent är den fjärde högsta i landet, både procentuellt och i faktiska studenttal, bortsett från de allra minsta lärosätena.

BRA BETYG FÖR MATEMATIKEN

Matematikutbildningen vid Karlstads universitet får omdömet hög kvalitet enligt Universitetskanslersämbetets granskning.

WWW.UK-AMBETET.SE

FRÅN NEW YORK TILL KARLSTAD

Utställningen "1001 inventions – Discover the Muslim Heritage in Our World" på Värmlands Museum har tidigare varit i New York, London, Istanbul, Los Angeles, Washington D.C., Doha och nu har turen kommit till Karlstad.

1001 Inventions är en idé- och vetenskapshistorisk utställning som består av interaktiva stationer som ska väcka intresse för teknik, vetenskap och uppfinningar. Tanken är att den ska komplettera den västerländska historieskrivningen och öka förståelsen för olika kulturer.

Karlstads universitet är tillsammans med bland annat Länsstyrelsen, Region Värmland och Karlstads kommun samarbetspartner med Värmlands Museum i evenemanget. Universitetet har anpassat och översatt det skolmaterial som följer med utställningen, hållit föreläsningar för museets personal och ordnar kurser om den muslimska kulturen.

Rektor Åsa Bergenheim har föreläst för museets personal om muslimsk kultur utifrån ett idéhistoriskt perspektiv. Hon är en eldsjäl i arbetet och tycker att det är en viktig satsning för universitetet.

Utställningen pågår till den 19 januari 2014.

varmlandsmuseum.se

En skola på vetenskaplig grund

Många lärare ute i kommunerna är också forskarstuderande på Karlstads universitet. Lärarna, som sedan återvänder till sina tjänster ute i kommunerna, är en viktig resurs i skolornas utveckling. Hur tas nya kunskaper tillvara på bästa sätt? Den frågan sysselsätter RUC, Regionalt utvecklingscentrum, vid Karlstads universitet.

Anna Bergqvist, lektor i kemi i Arvika kommun, avslutade sina forskarstudier vid Karlstads universitet förra hösten. Hon är en av de första som har erfarenhet av att komma tillbaka till läraryrket efter forskarstudier.

– Ämnet för min licentiatavhandling var kemi med didaktisk inriktning, säger hon. Efter min licentiatexamen har jag haft undervisning på halvtid ungefär i min anställning i Arvika kommun och resterande tid har jag arbetat med utvecklingsarbete.

Utveckling och nya karriärvägar

Enligt skollagen ska utbildningen i skolan bland annat vila på vetenskaplig grund. Det är förstås viktigt att de lärare som getts möjlighet till forskarutbildning också ges förutsättningar att sprida sin kunskap till kollegor när de kommer tillbaka till skolan. Ett annat syfte med satsningen på forskarutbildning för lärare är att skapa fler karriärvägar, det har till exempel blivit möjligt att bli befördrad till lektor.

– Jag tycker det har fungerat väldigt bra för min del, säger Anna Bergqvist. Det har varit självklart att mina nya kunskaper ska användas och tas tillvara på vår skola. I min nya tjänst som lektor finns tid avsatt för utvecklingsarbete. Det är säkert lite olika hur det fungerar när man kommer tillbaka till skolan, men det är verkligen synd om man inte tar vara på de nya kompetenserna.

Hur skapa envetenskaplig grund?

– Vi måste ha en stark samverkan mellan universitetet och skolorna. Vi vill verka för att de forskarutbildade lärarnas kunskaper kommer till nytta. Detta har både universitet och kommuner ansvar för, säger Elisabeth Nyberg, föreståndare för RUC vid Karlstads universitet.

– Det är viktigt att fundera på hur samarbetet kan utvecklas. Vi vill gärna ha idéer från kommunerna och välkomnar förslag på forskningsfrågor. Kanske kan vi hjälpas åt och göra det möjligt med forskningsinriktade projekt i exempelvis klassrum? säger Maria Jansdotter Samuelsson, prodekan för lärarutbildningen vid universitetet.

Lyckade forskningscirkel

Drygt 40 forskarstuderande och forskarutbildade lärare, rektorer, skolchefer och företrädare för forskarskolor och didaktiska centrumbildningar vid Karlstads universitet samlades i våras till en nätverksträff.

” Jag har nog aldrig sett lärare vara så stolta över vad de åstadkommit.

Mycket kom att handla om forskningscirkel och nyttan med dem. Bland annat berättade Ingrid Mossberg Schüllerqvist, lektor i litteraturvetenskap vid universitetet, om läs- och skrivutvecklande undervisning genom forskningscirkel och om den forskningscirkel som hon själv lett.

– Forskningscirkeln avslutades i höstas. Det var ett uppdrag från Skolverket där jag under ett år träffade läs- och skrivutvecklare tillika svensklärare från åtta Värmlandskommuner. Målet var att tillsammans utforma en undervisning som utvecklar alla elevers förmåga att läsa, skriva, lyssna och berätta.

Forskningscirkeln blev mycket lyckad för lärarna, men också för Ingrid Mossberg Schüllerqvist själv.

– Jag har nog aldrig sett lärare vara så stolta över vad de åstadkommit. Och min egen forskningssyn har blivit bredare. Forskningscirkeln har utvecklat min insikt om hur det fungerar i skolorna. Teoriprövning är något av det allra viktigaste.

Alla gynnas av samarbete

Under dagen berättades det även om lärarutbildningsanknuten forskning och ansökningar till Vetenskapsrådet för nya forskarskolor för verksamma lärare. Både kommunerna och universitetet ser vinster med ett samarbete och ska nu gemensamt utveckla strukturer för samverkan mellan forskarutvecklade lärare och de didaktiska centrumbildningarna på Karlstads universitet.

– Nätverksträffen blev mycket uppskattad bland deltagarna. Kommunerna ska se över hur de bäst kan ta tillvara de forskarutbildade lärarnas nya kompetens. RUC:s nätverksträffar för de forskarstuderande lärarna kommer att fortsätta och i höst blir det seminarier kring den pågående forskningen, säger Elisabeth Nyberg.

Text: Maria Nilsson och Carina Olsson

Foto s.7: Hans M Karlsson, personerna på bilden har inget direkt samband med artikeln

■ fakta

Regionalt utvecklingscentrum, RUC, är ett nätverk mellan universitetet och kommunerna i länet. Fokus ligger på samverkan kring lärarutbildning, skolutveckling, lärarutbildning, skollärovervakning och forskningsspridning. Läs mera på kau.se/ruc

Mentorn Ulla är Fredriks stöd första läraråret

Fredrik Nordh är nästan helt ny musiklärare. Språkläraren Ulla Sundblad har 18 års erfarenhet av undervisning. Under hans första år som yrkesverksam är hon hans mentor med uppdrag att vägleda honom mot personlig och professionell utveckling. Först efter ett introduktionsår kan han få sin lärarlegitimation från Skolverket.

Fredrik Nordh var klar vid Karlstads universitet och Musikhögskolan Ingesund i januari 2012. Ett halvår senare började han jobba som musiklärare på Djurgårdsskolan 7-9 i Kristinehamn.

– Ulla är en jättebra hjälp, säger han. Vi tillhör samma arbetslag, har våra arbetsplatser intill varandra och är tillsammans mentorer för en åtta.

Att varje nytexaminerad lärare under introduktionsperioden ska få en mentor av sin arbetsgivare står i nya skollagen från 2010. Det ska

också finnas en individuell plan för hur den nya läraren ska fortsätta utvecklas som pedagog genom att jobba i skolan. Efter detta första år är det rektor som bedömer lärarens lämplighet att undervisa. Denna bedömning är sedan avgörande för att den nya läraren ska få sin lärarlegitimation och därmed rätt att undervisa.

” Jag har aldrig tidigare varit så nöjd med en utbildning.

” Vi fördjupar oss i vad som fungerar bra och vad som kan utvecklas vidare.

Carina Lundgren är rektor på Djurgårdsskolan 7-9. Tre gånger per termin deltar hon tillsammans med Ulla på Fredriks lektioner för att observera hans undervisning, förhållningssätt till eleverna och arbetsmiljön i klassrummet.

– Det är inte lärarens ämneskunskaper vi tittar på, förklarar hon. Det är det pedagogiska, didaktiska och metodiska. Efteråt har vi ett gemensamt samtal utifrån Skolverkets bedömningsmall. Vi fördjupar oss i vad som fungerar bra och vad som kan utvecklas vidare.

För att säkerställa kvaliteten i handledningen behöver den erfarna läraren gå en utbildning. Det är många rektorer och skolchefer runt om i landet som har upplevt att det är svårt att få utbildade mentorer för att kunna anställa helt nyutexaminerade medarbetare till sina skolor.

I Värmland har det varit enklare än på många andra håll. Regionalt utvecklingscentrum, RUC, är ett nätverk mellan Karlstads universitet och 19 samverkande kommuner i skolfrågor- och forskning. Efter önskemål från kommunerna var RUC snabbt ute med ett erbjudande om mentorsutbildning.

– Vi har redan genomfört två utbildningar med totalt 60 deltagare, berättar föreståndare Elisabeth Nyberg. Nu erbjuder vi 60 nya utbildningsplatser. Det ska täcka vårt regionala behov.

Ulla är en av dem som har avslutat den sju dagar långa utbildningen. Att hon först var lite skeptisk till att satsa värdefull och redan knapp arbetstid på ytterligare en fortbildning skakar hon på huvudet åt idag.

– Jag har aldrig tidigare varit så nöjd med en utbildning, utbrister hon. Innehållet har varit

väl sammansatt, ambitiöst och påkostat. Kollegorna i gruppen var engagerade och vi har haft mycket utbyte av varandra.

– Det jag främst fått med mig är hur vi som mentorer kan ge konstruktiv kritik, hur vi kan hantera svåra samtal. Hela syftet med att vara mentor är ju att ge vägledning under det här första året, att visa på möjliga vägar till förbättring.

Hon behöver inte vara orolig för hur Fredrik upplever hennes raka kommunikation.

– Jag uppskattar att Ulla är så tydlig, hon är inte rädd för att säga vad hon tycker, säger han. Det ger mig möjlighet att utvecklas. Jag känner också de tankar och synpunkter som jag framför tas till vara på ett bra sätt på skolan.

Text: Katarina Averås

Foto: Øyvind Lund

■ fakta

RUC är nätverk med Karlstads universitet, Värmlands 16 kommuner och ytterligare tre samverkanskommuner. Arbetet fokuseras på samverkan kring lärarutbildning, skolutveckling, lärarutbildning och forskningsspridning.

Mentorsutbildningen vid Karlstads universitet består av sju utbildningsdagar i grupper med cirka 30 deltagare. Efter fullgjord utbildning ska mentorn bland annat:

- Känna till syfte med och innehåll i nyutexaminerade lärares introduktionsperiod.
- Förstå kompetensprofilerna och hur de kan omsättas i praktisk pedagogisk verksamhet.
- Veta hur professioner utvecklas.
- Ha kunskap om och kunna stödja utvecklandet av en yrkesidentitet.
- Vara medveten om sin roll och funktion som mentor.
- Förstå hur relationen mentor/adept kan vara en trygg bas för lärande.
- Kunna använda samtalet som ett verktyg för yrkesmässig och personlig utveckling.

Att lära på avstånd

Distansutbildning, flexibelt lärande, blended learning, nätbaserat lärande, open university. Begreppen är många när utbildningar världen över alltmer flyttar över till nätet. Vid Karlstads universitet har bland andra lärarutbildningen lång erfarenhet av att utbilda på avstånd.

Idag utgör distansstudenterna

drygt 700 av de cirka 2 000 studenterna. Lennart Jansson, utbildningssamordnare, har varit med sedan starten.

– Distansutbildning kan ske på flera sätt. Vi startade lärarutbildning på distans i samarbete med kommunernas lärcenter för drygt 13 år sedan. På lärcenter ute i landet, till exempel i Motala, Lidköping och Katrineholm vajar Karlstads universitets flagga och man ser oss som sitt hemmauniversitet. Det känns väldigt roligt att ha det förtroendet. Och för några år sedan drog vi även igång ämneslärare på distans med så kallad blended learning, en mix av undervisning på nätet och träffar på universitetet.

Bra för bred rekrytering

Karlstads universitet var tidigt ute med denna form av flexibel utbildning. Såväl utvärderingar som studenterna berättar om en lyckad satsning.

– Vi tyckte detta var en form av undervisning som var viktig att satsa på, inte minst för att öka bredden i rekryteringen – att göra utbildning tillgänglig för fler i hela landet, säger Lennart Jansson och ger exempel på berättelser från studenter som annars inte skulle sökt sig till högre utbildning.

En internationell fråga

Teknikutveckling och efterfrågan från studenterna gör att utvecklingen snabbt går mot ett nätbaserat lärande där studenterna sitter hemma vid datorn och inte går till ett lärcenter. Det här är en utveckling som varit närmast explosionsartad de senaste åren, inte minst internationellt. Den öppna utbildningskulturen slår igenom på

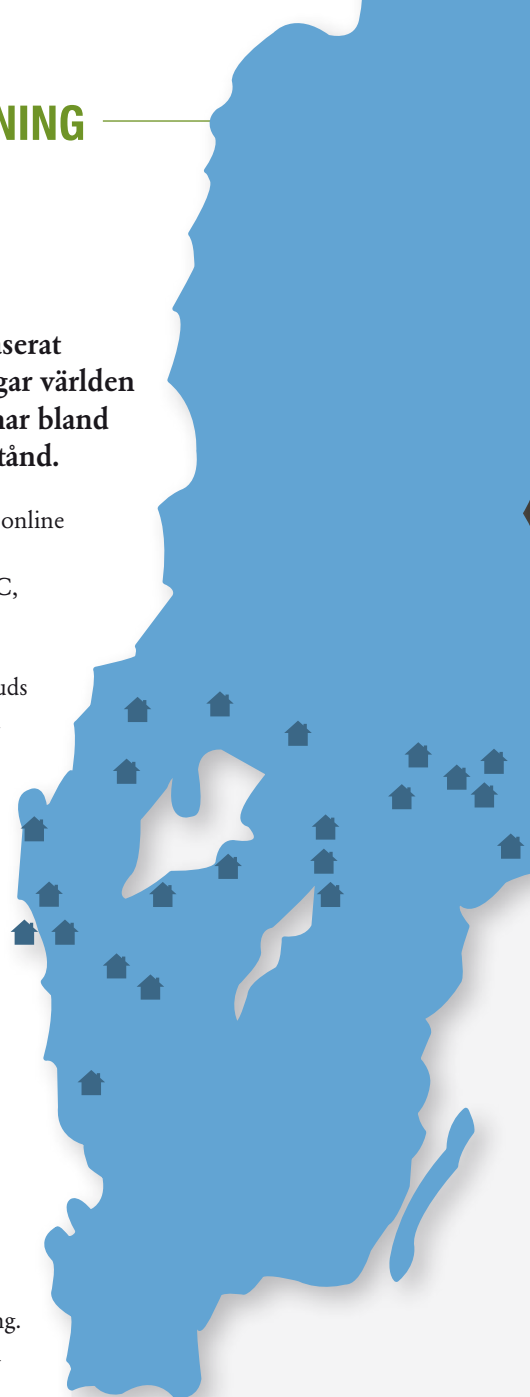
bred front. Kurser erbjuds gratis online och globalt till alla.

Redan 2008 lanserades MOOC, Massive Open Online Courses, som ett nytt sätt att organisera nätbaserat lärande. Kurserna erbjuds kostnadsfritt i stor skala. År 2011 erbjöd Stanford en kurs i artificiell intelligens både online och på campus. Gensvaret blev överväldigande stort med 160 000 studenter från 190 länder som anslöt sig på online-varianten. Och utvecklingen fortsätter i häpnadsväckande fart med bland andra Stanford, Harvard, Berkley och World Education University som drivande. Även Unesco och EU intresserar sig för en mer öppen tillgång till såväl utbildning som forskning. Nästa år utfärdar EU ett program om öppen utbildning. Men de nordiska länderna – och speciellt Sverige – har legat lågt i frågan. Det har hittills varit politiskt ointressant, dock med ett växande samarbete på gräsrotsnivå genom The Nordic Advisory Strategy Group.

Systemskifte för utbildning

Vid Karlstads universitet är dock intresset för och kunskapen om flexibel utbildning stor. Här är utbudet av lärarutbildning brett och ett av de största i landet. För ämneslärarutbildningen är formen blended learning inne på sitt andra år.

Text: Christina Knowles

LÄRCENTRA SOM ERBJUDER UTBILDNING FRÅN KARLSTADS UNIVERSITET

Allingsås	Lilla Edet
Arboga	Lindesberg
Arvika	Mariestad
Askersund	Motala
Bengtstors	Norrköping
Falkenberg	Nyköping
Falköping	Nynäshamn
Forshaga	Orust
Hallsberg	Stenungsund
Katrineholm	Strängnäs
Karlskoga	Strömstad
Kungsör	
Köping	
Lidköping	

En studieform som passar mig

Att läsa på distans är något som attraherar allt fler studenter. Och det är inte bara avståndet till universitetet som är avgörande. En hel del studenter väljer att läsa på distans, även om de bor alldeles i närheten.

Kenneth Johansson är 28 år och studerar till ämneslärare i teknik för årskurs 7 till 9. Han har valt att studera via nätet hemifrån bostaden i Forshaga, bara ett par mil från Karlstad.

– Jag har tidigare läst på lärarutbildningen med ingångsämnet matte på samma sätt, det vill säga en kombination av studier via nätet och träffar några gånger per termin på universitetet i Karlstad. Det är en bra idé att blanda och jag tror även studenter som läser på campus har nytta av tekniken.

Han valde att byta från matte till teknik som ingångsämne. Det är få sökande som väljer just det ingångsämnet och studentgruppen omfattar därför även yrkesverksamma som läser till lärare på halvfart.

Loggar in hemma

– Rent praktiskt går det till så att allt material, alla uppgifter, föreläsningar med mera ligger på lärplattformen Its learning, som jag enkelt loggar in på hemifrån. Det betyder att jag inte behöver passa tider för föreläsningar, utan kan se dem när jag själv

väljer – och se dem flera gånger om jag vill. De ligger kvar länge, vilket är bra ifall man har resttentor kvar i slutet av terminen, berättar Kenneth.

Stort ansvar för studierna

Kontakten med andra studenter sker vanligen på lärplattformen, medan kontakten med lärarna oftast sker via mejl eller telefonsamtal. En stor del av studierna utgörs också av eget arbete, något som kräver både ansvar och studiedisciplin.

– Den här studieformen funkar jättebra för mig. Det känns lättare att gå och sätta sig framför datorn här hemma än att resa in till Karlstad och universitetet. Det ger mig den frihet jag behöver.

Om allt går som det är tänkt har Kenneth sin lärarexamen i handen om cirka fyra år.

– Jag hoppas förstås att det fortfarande finns en efterfrågan på teknicklärare, det är ju ett bristyrke idag. Och jag vill gärna bo kvar och arbeta här i Forshaga. Här finns en varm bruksanda som är av det positiva slaget.

Text: Christina Knowles / Foto: Linn Malmén

Hotelldirektören som blev rektor

Jan Dahlin, rektor på Engelska skolan i Karlstad, har en blandad bakgrund från hotell- och bankbranschen. Han tycker att den erfarenheten tillsammans med utbildning på Rektorsutbildningen på Karlstads universitet gett honom en fin grund att stå på som rektor.

Året var 2008 när Jan Dahlin fick frågan om han ville bli rektor på Engelska skolan som skulle starta i Karlstad.

– De sökte en aktiv person med ett brett nätverk i Karlstad, säger Jan Dahlin. Däremot hade jag ju ingen erfarenhet av skola och här har Rektorsutbildningen betytt väldigt mycket.

Skolvärlden ur många aspekter

Jan Dahlin gick utbildningen parallellt med att han började sin nya tjänst som rektor på Engelska skolan. En utmaning som krävde mycket arbete.

– Mitt önskemål var att få arbeta ett år först men ledningen ville att jag skulle hoppa på utbildningen direkt vilket jag är väldigt glad för idag. Det var tidvis tufft men mycket givande. Kurserna i skolledarskap gav mig extra mycket eftersom jag inte jobbat inom

” **Jag har aldrig haft en så inspirerande ledartjänst.**

skolan tidigare – de öppnade en helt ny sektor för mig. Genom utbildningen fick jag en blick för vad skola är genom många olika aspekter som juridik, skolekonomi och pedagogik. Utbildningen gav också en viss förståelse för hur kommunerna bedriver skola och en insikt i hur den fungerar kulturellt i samhället.

Nätverket en stor vinst

I och med att alla nyanställda rektorer måste genomgå Rektorsutbildningen får deltagarna möjlighet att träffa många framtida kollegor. Något som Jan Dahlin tycker är en stor bonus.

– Jag fick möjlighet att träffa många kollegor och byggde ett fint nätverk under utbildningen – något som jag har nytta av än idag. Upplägget på utbildningen med lärare, internat och inte minst utmärkta handledare gjorde att jag är mycket nöjd.

Skolan mycket viktig arbetsplats

Rektor Jan Dahlin, eller Mr Dahlin som han tilltals på Engelska skolan, är mycket nöjd med sitt jobb inom skolvärlden.

– Det har varit fem fascinerande år hittills. Jag har aldrig haft en så inspirerande ledartjänst. Här handlar det inte bara om pengar utan om ett annat mycket viktigt kapital. Skolan idag är en av de viktigaste arbetsplatserna som finns och det är här vi lägger grunden för framtiden. I den här miljön lär även jag mig något nytt varje dag och jag vaknar varje morgon och gläds över mitt jobb.

Text: Charlotte Gustavsson

Foto: Linn Malmén

Rektorer på skolbänken

Rektorsutbildningen vid Karlstads universitet har i år examinerat ett 100-tal studenter och cirka 120 nya har påbörjat utbildningen i höst. Genomströmningen är mycket god och utbildningen har växt betydligt sen starten 2002.

Anders Arnqvist och Lisbet Korp

Karlstads universitet lämnade för drygt 10 år sen in en intresseanmälan till Skolverket om att få driva rektorsutbildning. Detta resulterade i ett uppdrag att etablera en befattningsutbildning för rektorer, biträdande rektorer och förskolechefer.

Den statliga rektorsutbildningen finns nu på sex lärosäten i landet och vid Karlstads universitet har den växt till den största i landet.

– Parallellt med att vi drivit utbildningen har vi också noggrant analyserat den för att kunna utveckla och förbättra, säger Lisbet Korp, tidigare utbildningschef som var med och startade rektorsutbildningen på Karlstads universitet. Alla medarbetare, medverkande rektorer samt de förvaltningschefer som skickat sina rektorer till oss har medverkat i det arbetet. På det sättet har vi skaffat oss ett stort förtroende ute i Sveriges kommuner. Vår transparens samt utbildningens förening mellan rektorens vardagliga arbete och akademisk teori har blivit vår framgångssaga.

Ny utbildningschef

Lisbet Korp har nu lämnat över stafettpippen till Anders Arnqvist som ser ljus på utbildningens framtid. – Det ser bra ut. Nyanställda rektorer måste ha gått Rektorsutbildningen fyra år efter det att de anställts

och på Karlstads universitet har vi flest av dessa nyanställda i landet. En trend som vi ser är att det blir fler förskolechefer som utbildar sig och att de också är yngre. Pensionsavgångar gör också att det nyanställs rektorer som går sin utbildning hos oss.

Nästa upphandling 2015

Rektorsutbildningen ges i Umeå, Stockholm, Uppsala, Linnéuniversitetet, Mälardalen/Falun/Örebro och i Karlstad. Nästa upphandling för utbildningen genomförs 2015. Hur förbereder ni er för det?

– Vi inleder ett närmare samarbete med de andra lärosätena där vi bygger ett gemensamt masterprogram som en förlängning av Rektorsutbildningen. Inom masterprogrammet kommer det vara möjligt att välja kurser på våra olika lärosäten. Här på Karlstads universitet har vi också börjat utveckla forskning och forskarutbildning med relevans för Rektorsutbildningen. På det sättet hoppas vi att universitetet och yrkesverksamma rektorer ska kunna bidra till skolutveckling.

Rektorsutbildningen om fem år?

– Då tror jag att vi driver intressanta forskningsprojekt, både inom utbildningen och i samarbete med skolvärlden. Gärna i form av aktionsforskning, det vill säga att vi deltar mer i den regionala skolutvecklingen i stället för att, som i traditionell forskning, enbart observerar den.

Text och foto: Charlotte Gustavsson

Är små barn intressantare än äldre barn?
Eller vad ligger bakom snedfördelningen
inom lärarutbildningen?

Gärna förskollärare men inte ämneslärare

När ansökan öppnar är det alltid rusning till platserna på förskollärarytbildningen, medan de som vill läsa till lärare på högskolan och gymnasiet med matematik, fysik, kemi eller biologi som sina ämnen är lättträknade. Varför är det så?

Kenneth Nordgren

Lennart Jansson

För att försöka få svar på frågan bokar Magasinet tid med två personer som kan mycket om skolan i allmänhet och om lärarutbildningen i synnerhet. Kenneth Nordgren är dekan för lärarutbildningen och Lennart Jansson är utbildningssamordnare.

Kenneth, Lennart och deras kollegor har pratat med många studenter och ser en rad möjliga förklaringar.

– Förskolläraryrket är en relativt kort utbildning. Man vet vad resultat av studierna blir, man känner väl till vad yrket innebär. Det känns tryggt och säkert, säger Lennart Jansson.

Kenneth nickar instämmande och fortsätter förklaringen:

– De allra flesta som söker till förskolläraryrket har en stark bild av att de vill arbeta med barn. De har ett omsorgsfokus, och kan identifiera sig med rollen att vara förskollärare.

Arbetsmarknaden är god, har varit så under en lång tid, och prognoserna pekar på ett fortsatt stort behov av välutbildad personal i förskolan.

Men lönen då, som det talas så mycket om i skoldebatten? Är inte den avskräckande för blivande förskollärare?

– Lönen har rört sig uppåt, faktiskt lite mer för den här gruppen än andra lärare. Visst är det fortfarande en låg lön, men om man jämför med andra yrken där man arbetar med människor, till exempel i vården, så ligger de inom samma spann.

– När det handlar om ämneslärarutbildningen däremot verkar studenterna först och främst vara intresserade av sina ämnen: matematik, fysik eller spanska. Här finns inte alls samma fokus på omsorg, säger Kenneth.

Lönen en viktig aspekt

– Lärare i matematik på högskolan och gymnasiet till exempel har samma ämneskunskaper som en ingenjör. Jämför vi deras löner är det en väldigt stor skillnad.

Där kan yrkesvalet ge en skillnad i lönekuvertet på mer än 20 000 kronor i månaden.

” Lägga till den mediala svartmålningen av skolan så tror jag att man finner en av huvudorsakerna till att många unga inte väljer att bli lärare idag.

Även arbetsmiljön i skolan spelar stor roll, anser Kenneth och Lennart. Har man gått i en skola där lärarna är trötta och slitna och miljön är nergången påverkar det ens bild av läraryrket.

– Eleverna ser att det är tufft att vara lärare. Lägga till den mediala svartmålningen av skolan så tror jag att man finner en av huvudorsakerna till att många unga inte väljer att bli lärare idag, säger Kenneth.

Uppsving för matematik

Men på Karlstads universitet har man lyckats bättre än på många andra håll.

– Det är en uppgång, om än en blygsam uppgång.

Inom matematik till exempel har vi gått från 6 studenter 2011 till 30 studenter 2012. Nationellt sett är det mycket högt, men övriga naturvetenskapliga ämnen ligger kvar på samma låga nivå.

– Det har under lång tid varit ett alldeles för stort gap mellan utbildningen och verkligheten ute i skolorna. Därför arbetar vi för att få bättre koppling mellan utbildning och verksamhet, bland annat genom att förbättra den verksamhetsförlagda utbildningen, VFU:n, som är studenternas praktikperioder.

Universitetet utvecklar samarbetet med duktiga lärare som delar sin tjänst mellan skolan och lärarutbildningen för att utveckla VFU-didaktiken och ledarskapsutbildningen. Men också genom att satsa på forskning, och genom att utveckla den ämnesdidaktiska och förskolpedagogiska uppföljningen av VFU.

Universitetet satsar även på flexibel utbildning både på distans och campus. Det ger studenterna en större valfrihet och den som inte vill flytta kan bo kvar och plugga hemifrån.

– Vi är en av Sveriges största lärarutbildningar, trots att Karlstad inte ligger i den mest tätbefolkade regionen, säger Kenneth Nordgren.

Text: Christina Celsing / Fotot till vänster: Maria Obed, barnet på bilden har inget direkt samband med artikeln

Under en av föreläsningarna vid förra årets Barnens universitet fick deltagarna undersöka vad som egentligen händer vid ett strömvabrott.

I jakten på nya tekniker

Sommarforskarskola, legorobottävlingar och barn som gör experiment tillsammans med forskare. Löpande aktiviteter under hela studiegången är framgångsreceptet i projektet Teknikerjakten.

Jan Håkansson

Det började i oktober 2004. Satsningen som kom att kallas Teknikerjakten är i grund och botten ett rekryteringsprojekt. Många lärosäten sökte vid den här tiden med snabba, tillfälliga lösningar för att öka intresset för natur- och teknikvetenskapliga utbildningar. I Karlstad gjorde man precis tvärtom.

– I många fall handlar det om att skapa en attitydförändring och det görs inte över en natt. Därför låter vi dem redan i förskolan komma i kontakt med projektet. Sedan fortsätter aktiviteterna hela vägen genom grundskolan, gymnasiet och universitetet, säger Jan Håkansson, projektledare för

Teknikerjakten och administrativ chef vid Fakulteten för hälsa, natur- och teknikvetenskap.

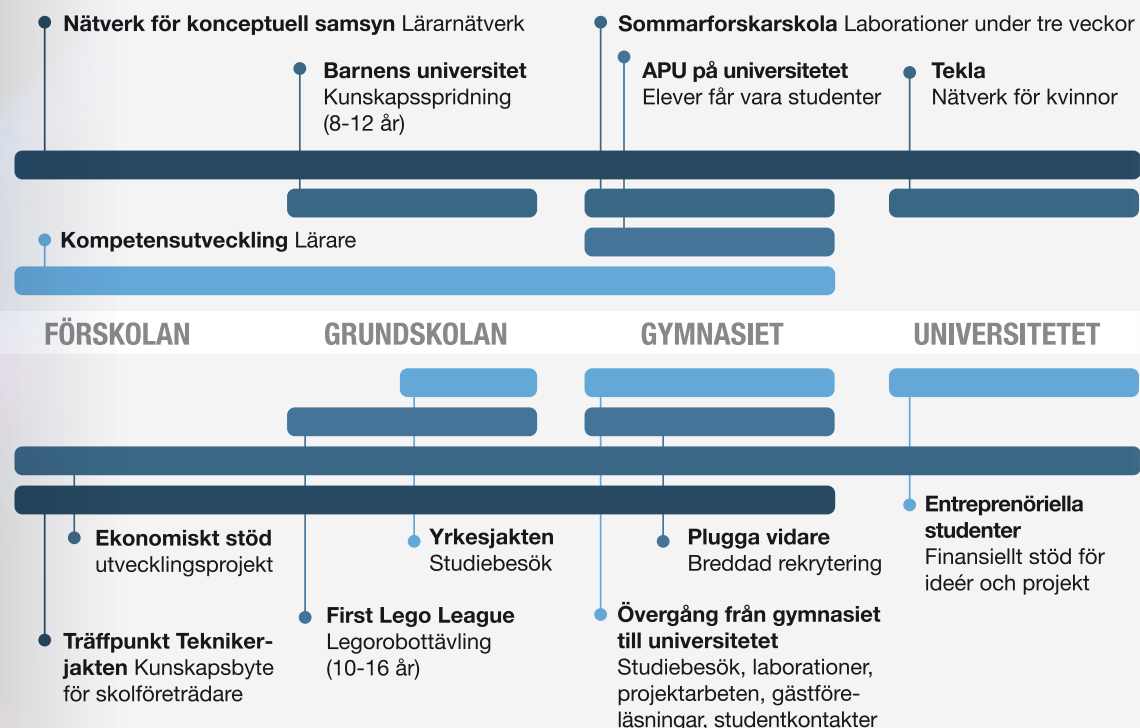
”Andra undrar hur vi gör”

Karlstads universitet har tillsammans med regionens kommuner och näringsliv, och med stöd från stiftelsen Erik Johan Ljungbergs utbildningsfond, haft stor framgång med Teknikerjakten. Det är en lyrisk projektledare som gräver fram papper med statistik.

– Mellan åren 2006 och 2012 ökade universitetet antalet studenter vid tekniska och naturvetenskapliga utbildningar med 107 procent. Det är bland de bästa uppgångarna i landet och många lärosäten har frågat hur vi arbetar.

Teknikerjakten i praktiken

Projektet består av flera delaktiviteter. Från förskolan

” Man ska kunna tänka att det här är jag om några år!

och upp till årskurs 9 berör aktiviteterna alla elever. Det är allt från kompetensutveckling av lärare till ekonomiskt stöd till skolor som vill göra särskilda satsningar. När eleverna är 8-12 år bjuds de in till Barnens universitet där de får träffa forskare och göra experiment. I mellan- och högstadiet deltar eleverna i en legorobottävling och gör studiebesök på företag i regionen där unga yrkesverksamma förebilder tar emot dem.

– Man ska kunna tänka att det här är jag om några år!

Från och med gymnasiet blir Teknikerjakten mer specialinriktad och vänder sig till elever på teknik- och naturvetenskapliga utbildningar. Under särskilda veckor får elever anta rollerna som riktiga universitetsstudenter med allt vad föreläsningar och forskningsprojekt heter. Parallellt med detta görs särskilda insatser i värmländska kommuner med låg övergångsfrekvens till högre utbildning.

– Geografiskt är det inte långt till Karlstad från regionens mindre orter, men steget att gå från

gymnasiet till universitetet kan ändå vara gigantiskt för många. Vi bjuder in klasser och åker ut och hälsar på. Ofta har vi med oss studenter som själva kommer från de här orterna. Det handlar om att bryta ett mönster. Ibland kanske det inte ens är generationen vi pratar med som den faktiska förändringen sker i, utan hos deras barn som växer upp med en annan bild av Karlstads universitet.

”Vi sår ett frö”

Det är inte bara universitetet som märker av effekterna med projektet. Trots sjunkande ungdomskullar är det många elever på gymnasieskolor i Värmland som studerar vid naturvetenskapliga och tekniska program.

– Jag tror att Teknikerjakten spelar en stor roll i allt detta. För vissa kanske projektet bara är en spännande krydda under studiegången, men hos många sår vi ett frö som blir starten till ett stort intresse.

Text: Olle Hallberg

Johanna vill förändra världen

Johanna Stål vill förändra världen, inget mer, inget mindre. Hon har valt att gå sina egna vägar och drivs av en tro på människans kraft och förmåga att förändra.

Hon ser sig själv som en producent – inte en konsument. Att bidra till en positiv utveckling och att arbeta med något meningsfullt är långt viktigare än att tjäna pengar och köpa saker.

– Alla har möjlighet att påverka och förändra världen. Vi borde i större utsträckning ta makten över våra egna liv och bestämma över vad och hur vi konsumerar, inte låta oss styras av marknaden och marknadsförare.

Ända sedan barnsben har Johanna varit engagerad i hållbarhets-, miljö- och etikfrågor. Hon har vuxit upp i ett hem där föräldrarna var aktivister och hon själv var med och startade Attac Sverige 2001 – en organisation som arbetar för fördjupad demokrati och rättvisa, globalt och lokalt.

2007 grundade hon, tillsammans med Caroline Petersson och Tobias Jansson, Sveriges första livsstils-magasin för hållbar konsumtion. Göteborgs-Posten skrev en artikel om den nystartade tidningen och redan innan det första numret var utgivet hade de fått över 500 förhandsprenumeranter. Magasinet fick namnet Camino.

– Vi ville inte att den skulle heta ”Eko-tidningen” eller något annat tråkigt... Att det blev Camino, som betyder väg på spanska, beror dels på att alla vi tre som grundat tidningen har bott i Sydamerika, dels att namnet passar bra eftersom vi vill visa alternativa vägar.

Johanna har också givit ut två böcker: Energi – hur design kan göra skillnad, tillsammans med Kerstin Sylwan, och Materialens magi med Kerstin Sylwan och Sara Danielsson. Den första boken skrevs på uppdrag av Energimyndigheten. Den handlar om hur man medvetandegör energiförbrukning.

”Two roads diverged in a wood, and I – I took the one less traveled by, And that has made all the difference.”

The Road Not Taken, Robert Frost (1874–1963)

– Det kan man till exempel göra genom att synliggöra energianvändning genom design. I den andra boken skriver vi om design med fokus på material. Vi tar bland annat upp återanvändning och biomimik, det vill säga vad vi kan lära från naturen. Kardborrebandet är ett exempel på en produkt där vi härmat växtriket.

■ fakta Visste du att Johanna Stål

- läst journalistik på Tingvallagymnasiet i Karlstad
- arbetat som au pair i Virginia utanför Washington, USA
- skrivit D-uppsats i statsvetenskap vid Karlstads universitet
- skrivit C-uppsats i internationella relationer vid Göteborgs universitet
- studerat latinamerikansk historia och politik i Chile
- skrivit en MSF (Minor Field Study) om bekämpningsmedel i risodlingar i Tarapoto, Peru
- gjort praktik på UNFPA (United Nations Population Fund) i Lima
- föreläser om ekologisk design, hållbar livsstil, kretsloppstänk, värderingsstyrda företag, hållbart mode, nyföretagande och framtidsrender
- numera bor i Göteborg och är nybliven mamma

Här kan du läsa mer om Camino:
www.caminomagasin.se

Hennes dagar fylls av resor och reportage som hon gör för Caminos räkning, ändå ser sig Johanna ständigt om efter nya utmaningar.

– Vi måste lära oss mer om självförsörjning och självhushållning i framtiden. Jag vill i större utsträckning odla min egen mat. Jag har också funderat lite över att ge mig in i politiken. Det pratas bara om

fler jobb men inte vad vi ska arbeta med, vad det är för värld vi vill ha. Inte ens Miljöpartiet pratar på allvar om miljöfrågor. Vi får se vad det blir...

Text: Susanne Sävenfalk

Tonernas barista

Hans Ek har som dirigent och arrangör de senaste 25 åren varit en förgrundsgestalt när det gäller brobyggande mellan den klassiska musiken, jazz, pop och folkmusik. Han har i sina spännande musikaliska projekt lyckats suddat ut gränserna mellan genrer och fått ny musik att uppstå.

Kan du berätta lite om ditt musikaliska gränsland, hur har du hamnat där?

– Jag har vuxit upp med olika musikgenrer. Pappa var klassisk pianist, mamma sångerska och dragspelerska. Själv spelade jag fiol och elbas fram till jag var 22 då jag skadade mig.

Vad hände?

– Jag fick en smäll på nyckelbenet som gjorde att jag inte kunde fortsätta spela, det var då jag började skriva i stället. Jag var intresserad av likheterna mellan musikaliska genrer, inte olikheterna. Tittar man under den ytliga genreklassningen finns det mycket som olika musikstilar har gemensamt. I samarbete med andra musiker hittar jag min plats och kan få andras musik att fungera i orkestersammanhang.

Du har dirigerat orkestrar världen över, bland annat i Norge, Danmark, England, Kanada, Litauen och Turkiet. Är verkligen musiken ett universellt språk?

– Alla symfoniorkestrar har en gemensam notbild, det är på sätt och vis ett gemensamt språk. Men vi har kommit olika långt i utvecklingen av språket. I Sverige blandar vi musik och vågar ta ut svängarna men i vissa länder skulle det till exempel vara otänkbart för en symfoniorkester att ha en elgitarr på scen.

De senaste sex åren har du också arbetat med the Polar Music Prize Ceremony, där du arrangerat och framfört

musik av bland annat Pink Floyd, Peter Gabriel, Patti Smith och Paul Simon. Finns det någon som det varit speciellt roligt att arbeta med?

– 2010 då Björk och Ennio Morricone vann priset var väldigt roligt. Att få jobba med Björks musik, som har mycket elektroniska inslag, och översätta den till orkester var spännande. Hon tyckte mycket om arrangemanget. Det var stort.

” Allting finns kvar att göra.

Du har även varit musikalisk ledare för uppsättningen av Kristina från Duvemåla på Svenska Teatern i Helsingfors mellan 2011 och 2013 – samtidigt som du arbetar med din egen kammarorkester Modern Fantazias och komponerar... hur får du tiden att räcka till?

– Jag har alltid kombinerat dirigerande och skrivande. När jag är ute och reser repeterar jag fram till klockan 14, sedan kan jag skriva mellan 14 och 22. Allt har sin charm, när jag jobbar med en 20-personers kammarorkester kan jag göra projekt som inte går att göra med en symfoniorkester. Det går, tiden räcker.

Våren 2014 kommer du till Värmland för att sätta upp Claudio Monteverdis opera Orfeo på Wermlandsoperan, kan du berätta lite om det?

– Det blir en koppling mellan det väldigt gamla och det väldigt nya. Operan regisseras av Kristofer Steen som

tidigare var gitarrist i hardcorebandet Refused. Vi har ett gemensamt sätt att se på musik, det ska bli väldigt roligt att arbeta med honom.

Det är inte första gången du är på Wermlandsoperan, eller hur?

– Nej, jag hade mitt allra första jobb där 1992 då vi satte upp musikalen Solstenen. Wermlandsoperans orkester är den orkester jag haft längst samarbete med.

Även en stor del av din studietid tillbringade du i Värmland, vad har Musikhögskolan Ingesund betytt för dig?

– Ingesund har betytt oerhört mycket. Nivån på undervisningen var hög och läget gav lugn med möjlighet att fokusera på musiken. Skolan är öppen, tillåtande, och man får gå sin egen väg. Men det som betydde mest var, när jag inte kunde spela mer, att man på Ingesund konstruerade en utbildning som gjorde det möjligt för mig att fortsätta studera. De gav mig en andra chans.

Finns det något du skulle vilja skicka med till dagens unga musiker?

Man ska tänka: **allting finns kvar att göra!**

Inte att allt redan är gjort av andra...
det gäller egentligen alla, i alla åldrar.

■ fakta Visste du att Hans Ek

- sedan 2006 haft ett samarbete med Sveriges Radios Symfoniorkester och bland annat jobbat med Salem Al Fakir, Jojje Wadenius, Lena Philipsson och Veronica Maggio
- under en lång tid samarbetat med Ale Möller och skapat möten mellan folkmusiken och symfoniorkestern
- medverkat på skivor med Peter LeMarc, Helén Sjöholm, Mikael Samuelsson, Christian Lindberg, Magnus Lindgren, Rigmor Gustafsson, engelska kabarétrion The Tiger Lillies och norska folkmusikgruppen Kvarts
- arrangerat filmmusik till bland annat Kon Tiki, Jägarna 2, Änglagård – Tredje gången gillt, Hämnden och Låt den rätte komma in
- med sin egen kammarorkester Modern Fantazias gjort tolkningar av bland andra Claudio Monteverdi, John Cage, Henry Purcell och Ane Brun
- i projektet Trans Europe Express gjort arrangemang som kretsar kring musik av Kraftwerk, Eno, Stockhausen och Bowie – ett möte mellan modernism, techno och improvisation
- och Modern Fantazias under 2013 spelar tillsammans med danska popgruppen Efterklang
- har en egen webbsida: hansek.se

Text: Susanne Sävenfalk / Foto: Stina Gullander

De är hedersdoktorer 2013

Det finns möjlighet att höra dem berätta om sina karriärer på KCCC i Solasalen 10.00-11.30 samma dag

Karlstads universitet har utsett tre hedersdoktorer 2013. Per Eiritz, Katie Eriksson och Olav Thon kommer att krönas med var sin doktorshatt den 25 oktober då Akademisk högtid firas.

FAKULTETEN FÖR HÄLSA,
NATUR- OCH TEKNIKVETENSKAP

Per Eiritz,
VD Per Eiritz AB

Per Eiritz har suttit i universitetets styrelse i sex år och har varit starkt engagerad i Karlstads universitets roll som en viktig aktör för regional utveckling. Han har också varit delaktig i skapandet av The Paper Province, Stål & Verkstad och Glava Energy Center – arenor där näringslivet och den akademiska världen möts för samarbete.

– Det område som jag för närvarande lägger mest tid och energi på är det goda samarbete som vuxit fram mellan Glava Energy Center och Karlstads universitet då det gäller utveckling av morgondagens lösningar av förnybar energi.

– Jag blev både överraskad och glad när jag mottog beskedet att jag ska promoveras till hedersdoktor vid Karlstads universitet.

Foto: Dennis Klavhed

FAKULTETEN FÖR HÄLSA,
NATUR- OCH TEKNIKVETENSKAP

Katie Eriksson, professor i
vårdvetenskap vid Åbo Akademi i Vasa

Professor Katie Eriksson är utbildad sjuksköterska och hälsovårdare och en av vårdvetenskapens pionjärer i Norden. Hon utnämndes till professor i vårdvetenskap vid Åbo Akademi i Vasa 1992. Hennes forskning är inriktad mot vårdvetenskaplig grundforskning med speciellt intresse för vetenskapsteori, vårdetik, samt frågor kring hälsa och lidande. Hon har medverkat till att skapa nätverk mellan de nordiska länderna och har varit aktiv som föreläsare vid dåvarande Högskolan i Karlstad. Katie Eriksson är en visionär inom den vårdvetenskapliga teoriutvecklingen i så väl Norden som internationellt.

– Jag känner mig hedrad och glad över utmärkelsen som även är ett erkännande av vårt vetenskapsområde vård och omvårdnad. Det nordiska samarbetet har alltid varit viktigt för mig och många starka band har knutits med kolleger vid Karlstads universitet.

Foto: Airaksinen OY

FAKULTETEN FÖR HUMANIORA
OCH SAMHÄLLSVETENSKAP

Olav Thon,
entreprenör och företagare

Olav Thon har haft stora framgångar som entreprenör och företagare. Som 16-åring åkte han till Oslo för att sälja rävskind. Idag, många år senare, är han ägare till flera hundra fastigheter, en hotellkedja och shoppingcenter i Sverige och Norge. Verksamheten omsätter miljardbelopp och sysselsätter 1 000-tals anställda. Olav Thon har under senare år, i samarbete med flera privata och offentliga aktörer som till exempel Karlstads universitet, bidragit till att fördjupa samarbetet mellan Värmland och Osloregionen.

– Jag är först och främst en praktisk entreprenör som byggt min verksamhet under många år. Då det gäller min kontakt med akademien har jag haft någon enstaka föreläsning vid Handelshögskolan i Bergen. Så någon doktortitel har jag inte förväntat mig. Den här promoveringen är mycket trevlig och jag är mycket ödmjuk inför den.

Foto: Pressbild Olav Thon Gruppen

Returadress: Karlstads universitet, 651 88 Karlstad

KRÖNIKA

DAGS FÖR NYA TURER I SKOLDANSEN

Att betrakta Karlstads universitet och läsa texten i konstverket på byggnaden borde vara en spark därbak för många. Den välkända repliken ur Dirty Dancing: "Nobody puts Baby in the Corner..." står med stora bokstäver på fasaden. Det blir för mig ett tydligt symbolspråk för utbildningens betydelse som den viktigaste biljetten till jobb och ett bättre liv. Den bästa investeringen för ett lands tillväxt och välfärd. En bild av lärare och skola som förutsättningsskapare för resten av samhället.

För ganska många år sen gick jag lärarutbildningen i Karlstad. Det var stark konkurrens om platserna och många sökanden i kö. Lärarutbildning krävde lika höga antagningspoäng som tandläkarutbildningen. Idag är kön till lärarutbildningen obefintlig och yrket ratas av alldeles för många unga. Att Sverige står inför en nationell lärarkris börjar nu stå klart för de flesta.

I Värmland finns ett alldeles särskilt problem som också är en möjlighet för den enskilde. Det är enkelt att ta sig till Norge. Mellan gränskommunerna kan man dagpendla. Andra byter land mer definitivt. Det är en lönsam flytt. Det kan handla om att man höjer sin lön med 100 000 kronor på ett år. De norska oljepengarna är ingen hållbar

förklaring eftersom löneskillnaden är densamma gentemot Danmark. Svenska lärarlöner ligger sämst till i hela Norden. Det är förstas inte någon massflykt – många lärare ser säkert språket som en barriär – men det är ett viktigt tecken i tiden. **Viktigast är fortfarande att locka unga människor att vilja bli lärare och att erbjuda så goda villkor att de som redan valt läraryrket vill stanna kvar.**

Det är dags att ta nya steg i en annan skoldans än den vi ser idag. Den svenska skolan och lärarna måste bjudas upp till en dans som motsvarar yrkets betydelse snarare än att fortsättningsvis bli förpassade till mörka hörn.

I Pakistan är seriehjälten Burkahämnan klar för en internationell karriär. Det är en lärarinna klädd i en lång flygande svart burka som använder superkrafter när hon bekämpar bovarna som försöker stänga flickskolan där hon arbetar. Förebilden är 16-åriga Malala som attackerades av talibaner för sin kamp för flickors rätt att gå i skolan. En jämförelse är naturligtvis omöjlig men på samma sätt som strider utkämpas för utbildning i vissa länder måste vi även ta strid för bättre förhållanden i svensk skola. För på samma sätt som utbildning är vägen till ett bättre liv i Pakistan är det faktiskt också så i Sverige. Då behövs lärarna – med eller utan superkrafter – både här och i Pakistan.

Eva-Lis Sirén

■ fakta

Eva-Lis Sirén är född i Sunne i Värmland och bor i Karlstad. Hon är förbundsordförande för Lärarförbundet sedan 2001 och vice ordförande i läramas världsorganisation. Eva-Lis är grundskollärare.

Twitter @evalissiren